СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LII. Ч. 196. Ню Йорк і Джерзі Сіти, субота, 7. жовтня 1944. No. 196. New York and Jersey City, Saturday, October 7, 1944. Vol. LII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Президент не хоче підтримки комуністів при виборах

У своїй, другій з черги, передвиборчій промові по радіо, виголошеній у четвер 5. жовтня, президент Рузвелт дав відповідь на закиди, начеб то він мав порозуміння з американськими комуністами. Про це, між ін. сказано в брошурі з промовою конґресмена Фреда Е. Бушія, розісланій у 3,000,000 примірниках як безплатну конґресову пошту. Там говориться, що „Рузвелтова адміністрація увійшла у змову з комуністами, щоб продати демократію комуністам".

Наче у відповідь на це заявив Рузвелт таке: „Я ніколи не забігав, ані не бажаю собі підтримки чи то таких одиниць чи цілих ґруп, які визнають комунізм, фашизм або якунебудь іншу чужинну ідеольоґію, яка підкопувалаб американську систему вільної конкуренційної підприемчивости і систему приватної власности". Попри те заявив президент, що таке відпекання від комуністичної підтримки не перешкаджає ніяк в „сильних і приязних відносинах", які утримує Америка в цій війні, і, як можна надіятися „буде втримувати на будуче із Совєтським Союзом".

ЗАПОВІДАЄ „НОВУ ПОЛІТИКУ".

Якийсь Рудольф Сланський, мабуть чех-комуніст, пише „Про нову чехословацьку політику на Карпатській Україні". Цю статтю передрукували большевицькі У. Щ. Вісті. Отже Сланський признає помилки давної чеської політики на Закарпаттю, але заповідає, що тепер уже буде цілком інакше. Каже, що нова чеська влада мусить уже тепер визнати те, що визнала Празька Академія Наук ще в 1919 році, а саме, що нарід Карпатської України це нарід український, а його мова це українська мова. Далі каже він, що треба чеській владі повести себе тепер уже на самому початку в такий спосіб, щоб карпато-український народ почував себе рівноправним народом, „якому ніхто не перешкоджає в розвитку його національної культури, яка являється культурою українською". Каже, що спротив карпатських українців супроти наїздників це був доказ „відданости республиці та її демократичному режімови", за що їм належиться „цілковита рівноправність і однакові демократичні права нарівні з іншими народами чехословацької республики".

УКРАЇНЦІ В МАНІТОБІ.

Канадійська провінція Манітоба, якої столицею є місто Винипеґ, мала в 1941 році 729,744 душ населення. В тому було 89,762 осіб українського походження. Як матірну українську мову подало 92,546 осіб. Між тими двома цифрами є різниця на 2,784 осіб. Це ті українці, що є розкинені між іншими національними ґрупами.

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ

ЖАЛІБНА ПАРАДА.

Цеї неділі відбудеться в Ню Йорку заходом поляків нюйоркської округи „Парада Пулаского", так, як і попереднього року, з походом через Пяту Евеню, та при участи високих американських достойників, світських і військових, бо ґен. Пуласкі є одним з визначних ґенералів з часів американської революційної війни. „Нови Сьвят" дораджує, щоб цього року заступити барвні строї, співи та банди, що грали давніше веселі марші, — жалібним, мовчазним походом, з учасниками в темних одягах, і з якими 50 бандами, що ступалиб мовчки, або грали самі похоронні марші. Ще пише, що в цій параді, як кружляють поголоски, має взяти участь така „міжнародна робітнича група", що називає польський уряд у Лондоні „фашистівським", а оборонця Варшави, ґен. Бору-Коморовского „зрадником"...

ЗГАДУЄ МИТРОП. ШЕПТИЦЬКОГО.

З Москви передають, що повстала нова урядова аґенція для ведення різних справ, що звязані з істнуванням та діяльністю тих церковних ґруп, що не є звязані з православною церквою. Отже іде тут про католиків, протестантів, жидів, магомедан і т. д. Для православних є окрема Рада. Предсідник цеї аґенції, Полянський, виясняючи характер цеї урядової аґенції, згадав про католиків в Галичині, зокрема у „визволенім Львові", а теж про митрополита Шептицького, зазначуючи, що там католицька церква по націстівськім гнеті „знов діє свобідно"...

Люті бої коло пролому на Зах. Мурі

НАШЕ СУЧАСНЕ ЗАВДАННЯ.

Під таким наголовком пише арґентинський „Перелом" про те, що „економічна розбудова нашої еміграції в сучасний момент є найголовнішим нашим завданням". Очевидно, що тут мова про українську іміґрацію в Арґентині. З висказаних там думок наведемо такі: „Про українців кожний чужинець тут, в Арґентині, має своє поняття не від того, скільки нас міліонів по цілому світі, та яка наша історія і мова, а від того, які люди є ті українці, що їх кождий тут бачить. Томуто, коли ми хочемо чимсь допомогти свому народови, то не конче мусимо говорити, яка багата наша земля і яка нам діється у світі кривда, але конче мусимо у своїй праці та в своїх обовязках виказуватися з якнайліпшого боку. Коли ми хочемо, щоб цілий світ прихильно ставився до української справи, то мусимо дбати про те, щоб чужинці прихильно ставилися до кожного з нас. Коли ми хочемо, щоб український народ мав силу, то в першу чергу мусимо дбати, щоб мав силу і міцно стояв кожний з нас. У нас назагал істнують інші погляди. Є багато людей, які вірять, що можна ширити високу та чисту ідею, а самому бути нікчемною людиною, або ставити собі величезні завдання, не дбаючи про те, чи є сили для їх здійснення. Взагалі українці захоплюються переважно самими лише ідеями, занедбуючи матеріяльний бік життя. Ідея мусить бути, але вона без матеріяльної сили є порожнім словом. Усі народи мають свої національні та державні ідеї, але вони про них говорять менше, а більше дбають про матеріяльну силу, щоб ті свої ідеї здійснити та відстояти. У нас навпаки, у всіх орґанізаціях є лише ідеї та програми. Люди за програми готові підняти бійку, а матеріяльно нічого не намагаються створити, уникаючи всяких жертв і гадаючи, що добра ідея сама себе здійснить".

ДЮЇ, ГІТЛЕР І У. Щ. ВІСТІ.

Як тільки зачалася виборча президіяльна кампанія піднеслися різні розсудні голоси, щоби не воювати з противниками в такий спосіб, щоби казати „це по ґітлерівськи" чи „це тесаме, що Гітлер каже" і т. п., вважаючи, що вже самі такі звороти є обидливі для американців. Та бачимо що большевицькі У. Щ. Вісті далі воюють тільки такими зворотами. І то навіть з ґубернатором Дюїм! В числі з 4. жовтня пишуть, що „Дюї заганяється часом так далеко, що аж нагадує собою Гітлера". Питання: А кого нагадують У. Щ. Вісті, коли виписують такі нісенітниці? Або їм подібні, коли називають Комітет Українців Канади і Український Конґресовий Комітет „націоналістично-ґітлерівськими автпостами"! Чи таке їхне писання не нагадує клевет, поширюваних з Москви?

Коло пролому, зробленого військами Американської Першої Армії в Західнім Мурі, розігралася завзята битва. Не недивлячися на завзятий опір німців, американці вспіли посунутися за добу на цілу милю вперед. Вони заняли тепер село Беґендорф, що лежить коло Ібаху. Ворог бомбардує американські позиції страшним артилерійним огнем.

Бритійська Друга Армія посунулася теж вперед на милю.

БРИТІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ВИСАДЖЕНІ В ГРЕЦІЇ.

Аліянтська команда подає до відома, що ще 26. вересня бритійські війська висаджено на сухозем Греції. Вони перейшли горішньою частиною півострова Пелепонезу й заняли Патрас, третє щодо величини місто Греції. Греки, обдерті, голодні й хорі, витали бритійців як своїх спасителів.

ВІДКРИЛИ ЩЕ ОДИН ТАБОР МАСОВОГО МОРДУ.

Совєтська комісія для розслїду воєнних жорстокостей показувала кореспондентам заграничних часописів ще один націстичний табор для масового вбивства. Табор находиться коло естонського міста Клуґи. Спалено в ньому, за поданнями комісії, 3,000 жидів, литовців, поляків, естонців і совєтських полонених вояків. Про способи масового морду подавали зізнання між іншим два німецькі офіцири, з котрих один є переконаний нацїст, та кількоро людей, що були призначені на смерть, але чудом врятувалися.

ҐЕНЕРАЛ БОР ЗДАВСЯ.

Польський уряд у Лондоні подає, що ґенерал Бор Коморовский, провідник польських повстанців у Варшаві, здався зо своїми військами німцям. Німці обіцяли трактувати польських повстанців як правильні війська.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Американські хлопці — реклама для Америки

Про те, що наші хлопці добре бються на усіх фронтах, пишеться сливе не кожного дня. Доказом цього не є слова, що висказують хвальбу, а факти, себто доконані діла, повні геройства і посвяти.

Та цікаво читати теж і те, як приймають наших хлопців у чужих краях, в Італії, Франції, Бельгії, Голяндії, а навіть у самій Німеччині. Отже читаючи такі звідомлення приходиться до переконання, що наші хлопці є у чужих краях чи не „найкращими американськими амбасадорами". А це тому, що вони найскорше і найпростішими способами не тільки справляють помилкові погляди многих европейців на американців, але завойовують серця чужих країв і народів, здобуваючи таким чином всюди симпатії для Америки і американського народу та його способу життя, думання і поведення.

Це правда, що люди в поневолених націстами краях плачуть з радости як витають американських вояків як визвольників. Та далеко важніше є те, що потім діється. Та так є, що й по першім захопленню американські хлопці далі викликують усюди якнайкраще враження своїми погідними, добродушними і усміхненими обличчями, своєю простотою і щирістю в поведінці з людьми. У тому всьому, люди в Европі добачують справжню демократію і радіють, що ось такі справжні демократи прибули до Европи, та що, тим самим, судьбою Европи заінтересована така справді демократична потуга, якою є Злучені Держави Америки.

Думаємо, що ось ті голоси, що тепер доходять до Америки з різних европейських країв, є чи не одиноко правдивою заплатою за ті жертви, що їх вкладає американський нарід в боротьбу за знищення тоталітарних нещасть у світі та визволення його з неволі диктатур. І це — цінна заплата.

ЧИ ТЕЖ І У ВАС „НЕМА"?

Якби так четвертина з тих, що дістають число „Свободи" з частиною в англійській мові, відчувала справжню вартість такого видання, як й інших таких видань, в яких англійською мовою представляється вірно українське життя, то не сталоб за один день ні одної книжки про Україну та український нарід, а „Юкрейніен Віклі" дісталоб повно передплатників.

Та так не є. І тому тисячі таких книжок лежать на складі, замісць бути в хатах наших громадян, чи бути розкиненими між американцями. Тому ті книжки не дістаються до тих многих американських, публичних бібліотек, чи тих, що є при високих школах, каледжах та університетах, а де їх ще досі нема.

Та найважніше, що нема тих книжок ще у многих наших хатах. Ми маємо списи тих, що книжки купують. Тому добре знаємо, хто не купує книжки з священиків, адвокатів, лікарів, бизнесменів чи тих, що є тут чи там у проводі. Маємо списи і тих звичайних робітників, що їх підтягаємо під наш „загал". Ось і тому, як ми визначили Місяць жовтень — Місяцем української книжки, зокрема тої, що видана англійською мовою, то на це є глибокі й серіозні причини.

Ми таки мусимо себе культурно піднести теж і в відношенню до книжки. Ми мусимо навчитись відчувати брак книжки! Бо тоді доперва навчимось книжку купувати, а теж й її читати. Ми мусимо дати українську книжку в руки молодого покоління. У руки принаймні яких десятків тисяч наших синів і внуків, що тут роджені й виховані, щоб вони з добрих і авторитетних джерел пізнали в англійській мові красу, культуру і трагедію України та українського народу.

Усі ми погоджуємось, що так треба робити. Але чи так робимо? Чи поступаємо так усвоїй власній хаті, з своїми власними дітьми і внуками?

Відповідь на це дуже проста: Ми так не поступаємо! Або іншими словами: Ще нам далеко до такого поступовання, коли говорити про широкий загал. Бо як інакше можна говорити, коли нема в Америці навіть дві тисячі українських хат, в яких була би „Історія України" М. Грушевського видана по англійськи Видавництвом Єйльського Университету? Це так про історію України, а щож доперва сказати про інші книжки, що їх раз-у-раз проголошуємо? Тут, очевидно, справа представляється без порівнання гірше.

Бувало таких книжок цілком не було. І скільки то тоді було нарікань, що нема що дати читати дітям і американцям! А тепер уже є. І то є різні книжки, включно до перекладених повістей. Так чомуж їх не розкупимо? Чому не даємо своєю байдужністю спромоги далі щось нове видавати?

Місяць жовтень дає отже нам нагоду піднести себе культурно на один щабель вище закупном і поширюванням української книжки. Побачимо, який буде вислід з цього!

ПРО СОВЄТСЬКІ „ВИЗВОЛЕННЯ".

Бюлетен литовського посольства в Вашингтоні за місяць серпень подає багато матеріялу про окупацію Литви націстами і Совєтами. Є там теж оцінка брошури, виданої Товариством Американсько - Совєтської Приязни п. н. „Ди Балтік Совєт Ріпоблікс". Проф. Фредерик Л. Шуман написав у її передмові, що балтійські держави будуть скоро „визволені" й „обєднані наново з Совєтами". Про це литовський бюлетен пише, між іншим, таке:

„Якщоб теперішнє совєтське „визволення" балтійських держав було таким правдивим визволенням, як є ним визволення Італії чи Франції англійсько-американськими військами, то балтійські держави повиталиб таке визволення з цілого серця. Та задумане Совєтами „визволення" може бути порівнане тільки до таких „визволень" як Манчука чи Филипин японцями".

А далі читаємо ще таке:

„Факти стверджують, що совєтська окупація зруйнована цілковито „особисті й маєткові права" і це заступило місце тої свободи, що їх зазнавали балтійські держави в часі їхньої державної незалежности. Це добре відоме тим, що хочуть знати правду, що в часі совєтського режиму і терору (1940-41) литовський нарід був позбавлений усяких особистих прав, десятки тисяч литовців депортовано на Сибір, відмовляючи їм найпримітивніших прав, навіть невинної переписки з своїми рідними в Злучених Державах".

ЧЕРЕЗ ПОЛЬСЬКІ ГРАНИЦІ.

А. Галонзка, з Філядельфії, як це видруковано в газеті „Нови Сьвят", повідомив ту газету, що перестає бути її передплатником „головно через оборону границь Польщі". Пише, що як читає за ту оборону в згаданій газеті, „то воно іде чоловікови до самих печінок". Очевидно, що іде тут про оборону „східних кресів", бо „Нови Сьвят" вважає ось ті українські та білоруські землі далі польськими землями і стоїть зате, щоб вони далі були при Польщі. А. Галонзка, як видно, з тим не погоджується.